

STEVE BERRY

HET MALTADOCUMENT

DE FONTEIN

PROLOOG

Zaterdag 28 april 1945

Comomeer, Italië

15.30 uur

Benito Amilcare Andrea Mussolini wist dat hij het lot niet langer kon ontlopen. Hij had het geweten vanaf het moment dat partizanen van de 52e Garibaldibrigade gisteren zijn route naar het noorden blokkeerden en het Duitse konvooi dat hem had geholpen bij zijn vlucht naar Zwitserland tot staan brachten. De Wehrmachtcommandant van de colonne had er geen geheim van gemaakt dat hij oorlogsmoe was en de naderende Amerikaanse troepen wilde mijden met een stille terugtocht naar het Derde Rijk. Wat verklaarde waarom dertig ongedisciplineerde partizanen met behulp van één omgekapte boom driehonderd bewapende Duitse beroepssoldaten konden overmeesteren.

Mussolini had eenentwintig jaar over Italië geheerst, maar toen de geallieerden Sicilië innamen en de oversteek maakten naar het vasteland, hadden zijn fascistische bondgenoten en koning Victor Emmanuel III hun kans schoon gezien om hem af te zetten. Hitler moest eraan te pas komen om hem uit de gevangenis te bevrijden en installeerde hem als leider van de Italiaanse Sociale Republiek, met het dorp Salò en in de nadagen Milaan als hoofdkwartier. Het was niet meer dan een Duits marionettenregime; een manier om de illusie van macht in stand te houden. Maar die illusie was nu ook doorgeprikt. Het leger van de geallieerden was noordwaarts gestormd om Milaan te veroveren, zodat hij naar het noordelijker gelegen Comomeer, op slechts een paar kilometer van de Zwitserse grens, had moeten vluchten.

‘Het meer ligt er vredig bij,’ zei Clara tegen hem.

Er waren talloze vrouwen in Mussolini's leven geweest. Zijn echtgenote tolereerde de maîtresses, want scheiden was geen optie. Vooral uit religieuze overwegingen, maar wat zou ze ook moeten beginnen als ex van Il Duce?

Niet veel.

Van alle minnaresses had Claretta Petacci een speciale plek in zijn hart. Ze was achtentwintig jaar jonger maar leek hem wonderwel te begrijpen. Ze stelde nooit vragen, twijfelde nooit aan hem, en toonde zich altijd liefdevol. Ze was uit eigen beweging meegereisd naar Como om met hem in ballingschap te gaan.

Maar het lot keerde zich tegen hen.

Berlijn lag zwaar onder vuur door de Russen, terwijl de Britten en Amerikanen ongehinderd oprukten door Duitsland; het Derde Rijk was ingestort. Hitler verschool zich in een bunker onder het puin van zijn hoofdstad. De as Rome-Berlijn was verbroken. Deze godvergeten oorlog, die sowieso nooit gevoerd had moeten worden, verkeerde in de eindfase.

En ze hadden verloren.

Clara stond voor het open raam, verzonken in haar eigen gedachten. Vanaf hun hoge positie hadden ze uitzicht op het meer in de verte en de bergen aan de overkant. Ze hadden de nacht doorgebracht in dit nederige onderkomen, hun kamer voorzien van een simpel bed, een paar stoelen en een stenen vloer. De open haard was niet aangestoken en het enige licht kwam van een kale gloeilamp, die de witgekalkte muren fel bescheen. Zijn leven had lange tijd bestaan uit een opeenvolging van decadente luxe. Vroeger hadden hij en Clara te midden van de weelde van het Palazzo Venezia troost gezocht in elkaars armen, dus vond hij het ironisch dat ze nu, midden tussen de verlaten Italiaanse heuvels, in het ledikant van een boerenstulp waren geëindigd.

Hij liep naar het raam en kwam naast haar staan. Er lag een dikke laag stof op de vensterbank. Ze pakte zijn hand als bij een kind.

'Zeven jaar geleden,' zei hij in het Italiaans, 'was ik een man van belang. Nu ben ik weinig meer dan een dode.' Zijn stem klonk terneergeslagen en apathisch.

'Je bent nog altijd belangrijk,' verklaarde ze.

Hij wist een flauwe glimlach op te brengen. 'Het is afgelopen met me. Mijn ster is gedoofd. Ik ben moegestreden.'

De laatste tijd was hij aldoor prikkelbaar, opstandig en – niets voor hem – besluiteloos. Zijn magistrale geestdrift was slechts nu en dan aan de oppervlakte gekomen. Het kon niemand meer schelen wat hij deed, wat hij dacht of wat hij zei.

Behalve Clara.

De bewolkte middag dreigde met regen en in de verte galmde het geluid van geweschoten. Die verdomde rebellen veranderden het platteland in een schietterrein, waar ze elk fascistisch element probeerden te verjagen. Onder aan de heuvel zag hij een auto die zich over de smalle weg vanaf Azzano naar boven slingerde. Ze hadden hem en Clara in de vroege ochtenduren naar dit huis gebracht. Hij wist niet waarom. Maar twee bebaarde partizanen, die allebei een pet met een rode ster droegen en waren uitgerust met een machinegeweer, hadden hen sindsdien streng bewaakt.

Alsof er iets stond te gebeuren.

‘Je had niet moeten komen,’ zei hij tegen Clara.

Ze gaf een kneepje in zijn hand. ‘Mijn plaats is aan jouw zijde.’

Hij bewonderde haar loyaliteit. Waren zijn zwarthemden hem maar half zo trouw gebleven. Het raam bevond zich naar schatting negen meter boven de grond, maar in gedachten zag hij zichzelf veel hoger staan, op het balkon van het Palazzo Venezia, waar hij in 1936 de loftrumpet stak over de grote Italiaanse zege in Abessinië. Vierhonderdduizend mensen hadden zich die dag verdrongen op het plein, hun voortdurend uitzinnige reacties waren hypnotiserend. ‘Duce! Duce! Duce!’ hadden ze hem toegeschreeuwd, en hij had met volle teugen genoten van hun massahysterie.

Wat een machtig gevoel.

Maar van de caesar in hem was heel weinig over.

Zijn kenmerkende kale hoofd en buikje had hij behouden, maar zijn ogen waren gelig geworden en leken steeds wilder te staan. Hij droeg zijn uniform. Zijn zwarte hemd met grijze tuniek, de broek met rode strepen langs de pijpen, de hoge militaire laarzen en een effen grijze soldatenmuts. Voordat de partizanen hem gisteren te pakken kregen, had hij zich uitgedost met de overjas en helm van een Duitse soldaat; een dwaze poging om zich te verstoppen.

Achteraf gezien een vergissing.

Het gaf blijk van angst.

Sommigen noemden Mussolini een paljas, anderen ‘een avonturier in machtspolitiek’ of ‘een gokker die hoog spel speelt en zich wentelt in het verleden’. Europeanen hadden hem bestempeld als ‘de man die de treinen op tijd laat rijden’.

Maar hij was simpelweg Il Duce.

De Leider.

De jongste man die ooit over Italië heerste.

‘Ik kan alleen afwachten hoe deze tragedie eindigt,’ zei hij. ‘Vreemd afgesloten van alles. Ik voel me niet langer een deelnemer. Ik ben meer de laatste toeschouwer geworden.’

Het depressieve gevoel dat hem sinds kort plaagde be kroop hem weer lichtelijk en hij deed zijn best om het de kop in te drukken.

Dit was niet het moment voor zelfmedelijden.

De auto zwoegde zich langs de steile haarspeldbochten verder heuvelopwaarts, door de dichte bossen met ceders en sparren, en de motor kreunde luider naarmate het voertuig het huis dichter naderde.

Mussolini was vermoeid, zijn gezicht zag bleek, en hij moest zich nodig scheren. Hij bood ook een ongewoon slordige aanblik door het gekreukte, smoezelige uniform. Maar erger nog, hij voelde zich overgeleverd aan de gebeurtenissen, in een staat van paniek en blind op de vlucht.

Volstrekt machteloos.

De auto kwam beneden tot stilstand.

Aan de bestuurderskant stapte een man uit met het lichtblauwe uniform van een Luftwaffekapitein; het bruin van zijn kraaginsigne gaf aan dat hij een verbindingsofficier was. Sinds gisteren was Mussolini alleen omringd geweest door de chaos van dat onverzorgde stelletje ongeregeld dat zich partizanen noemde. Ze hadden hem eerst naar het gemeentehuis van Dongo gebracht, waar hij met eigen ogen had gezien dat het hun aan ieder gezag ontbrak. Geen van zijn ondervragers leek echt te weten wat ze met hem aan moesten. Hij had in een rumoerige, rokerige ruimte gezeten en Radio Milaan het einde van het fascisme horen verkondigen, en dat elk lid van de regering zou worden opgepakt.

Imbecielen. Allemaal.

Maar ze verbleekten bij de nazi's.

Hij had het sluiten van een pact met Duitsland zo lang mogelijk uitgesteld. Hitler was een bruto, *Mein Kampf* wartaal. Hij had die gekke

Oostenrijker nooit gemogen of vertrouwd, maar was gezwicht onder druk van de publieke opinie, die hij uiteindelijk niet kon negeren, en had op 10 juni 1940 de oorlog uitgeroepen.

Een vreselijke vergissing.

Al die arische schoften konden barsten. Hij wilde hun uniformen nooit meer zien.

En nu kwam er toch weer een langs.

De geüniformeerde officier betrad het huis en beklom de trap naar de tweede verdieping. Hij en Clara bleven bij het raam staan, maar draaiden zich om toen de slaapkamerdeur openging en de officier binnenkwam. Hij wachtte tot de man met klikkende hakken zou salueren, maar er werd hem geen teken van respect betoond. In plaats daarvan zei de nieuwkomer kalm in het Italiaans: 'Ik moet u spreken. Alleen graag.'

De bezoeker was een dunne bonenstaak met een lang gezicht, grote oren en een grauwe huid. Zijn zwarte haar was met olie glad achterovergekamd en een korte snor bestreek de bovenlip van zijn strakke mond. Mussolini overdacht de mogelijke uitkomsten van zijn huidige wanhopige situatie. De afgelopen twintig jaar zou niemand hem op die gebiedende toon hebben durven aanspreken. Om als leider gevreesd te worden, moest je macht absoluut en onbegrensd zijn. Hij was dan ook eerst geneigd om deze nieuwkomer de deur te wijzen, maar de onzekere leegte waarin hij verkeerde won het van zijn gekrenkte trots.

'Wacht buiten,' zei hij tegen Clara.

Ze aarzelde en stond op het punt te protesteren, maar hij maande haar met een opgestoken hand tot zwijgen. Ze maakte geen verder bezwaar en knikte alvorens de kamer te verlaten.

De officier deed de deur achter haar dicht.

'We hebben weinig tijd,' begon de man. 'Het Comitato di Liberazione Nazionale en het Corpo Volontari della Libertà komen u halen.'

Zowel het Nationaal Bevrijdingscomité als het Vrijwilligerskorps voor Vrijheid voorspelde problemen, met name de laatste, omdat het merendeels bestond uit communisten, die Italië al heel lang voor zichzelf wilden.

'Men heeft besloten dat u geëxecuteerd moet worden. Ik ben erin geslaagd hun boodschappers voor te zijn, maar ze liggen niet ver achterop.'

‘Allemaal dankzij jouw Duitse collega’s die mij in de steek hebben gelaten.’

De man tastte met rechts in zijn jaszak en haalde een voorwerp tevoorschijn.

Een ring.

Hij schoof hem om zijn linkerringvinger en liet het tinnen schildje zien. Er waren vijf rijen letters in het doffe metaal geëtst.

SATOR
AREPO
TENET
OPERA
ROTAS

Nu drong het tot hem door.

Dit was geen gewone bezoeker.

Gedurende zijn tijd als grote leider had Mussolini te maken gekregen met twee pausen: Pius XI en Pius XII. De ene was meegaander dan de andere, maar ze waren allebei irritant. Helaas betekende Italië regeren dat je de steun moest verwerven van de Katholieke Kerk, wat een hele heksentoer kon zijn. Maar hij had de Kerk in toom gehouden door een ongemakkelijk verbond te sluiten, een overeenkomst die nu ook ten einde liep.

‘Deze ring komt u vast bekend voor,’ zei de officier. ‘U stal een identieke ring van de man die u ter dood liet brengen.’

Het werd Mussolini nu helemaal duidelijk.

Omstreeks 1070 vormde een kleine groep Europeanen, na het stichten van een hospitaal gewijd aan Johannes de Doper, aan de toenmalige grens van het christendom, de Orde van Hospitaalbroeders van Sint-Jan van Jeruzalem. Hun huidige naam was, na ruim achthonderdvijftig jaar geschiedenis, bespottelijk lang geworden.

De Soevereine Militaire Hospitaalorde van Sint-Jan van Jeruzalem, Rhodos en Malta.

Over ijdelheid gesproken.

‘Ik spreek namens Zijne Meest Eminente Hoogheid, de vorst en grootmeester zelf,’ zei de officier. ‘Die u nogmaals verzoekt om uw onrechtmatige bezit af te staan.’

‘Ben je echt een Duitse officier?’ vroeg hij.

De man knikte. ‘Maar lang voordat er zoiets bestond als het Derde Rijk was ik een ridder van de Orde van Malta.’

Mussolini glimlachte.

De officier liet eindelijk zijn dekmantel vallen.

Deze afgezant was niets minder dan een spion, wat verklaarde waarom Mussolini’s vijanden hem hadden doorgelaten.

‘Je zegt dat mensen mij komen halen. Voor de partizanen ben ik onbelangrijk. Voor de Duitsers een beschamende bondgenoot. Alleen de communisten hebben er belang bij dat ik word geëxecuteerd. Vertel eens, wat kun jij me bieden om hun dat plezier te ontnemen?’

‘Uw trucjes hebben gisteren nergens toe geleid.’

Een pijnlijke constatering.

Mussolini was van Milaan eerst gevlucht naar Como, over de smalle kronkelweg langs de oever van het meer, waarbij hij door tientallen dorpjes aan het stille water was gereden. Cernobbio, Moltrasio, Tremezzo, Menaggio. Normaal een reisje van een halve dag, maar hij had er veel langer over gedaan. Hij had gehoopt dat vijfduizend zwarthemden hem zouden opwachten. Zijn soldaten. Maar slechts twaalf waren komen opdagen. Toen verscheen er een Duits konvooi met achtendertig vrachtwagens en driehonderd door de strijd geharde soldaten, die noordwaarts naar Oostenrijk trokken, dus had hij zich bij de karavaan aangesloten in de hoop Chiavenna te bereiken, waar hij van plan was om ertussenuit te knijpen en richting Zwitserland te verdwijnen.

Maar zo ver was hij nooit gekomen.

Die rotmoffen hadden hem verraden in ruil voor een veilige doortocht.

Gelukkig had hij iets meegenomen om zich in te dekken. Goud en juwelen uit de Italiaanse schatkist, samen met stapels bankbiljetten en twee aktetassen vol belangrijke papieren, dossiers en correspondentie.

‘De partizanen hebben een deel van uw goud,’ vervolgde de man. ‘Maar het merendeel is door de Duitsers in het meer gegooid. Van uw twee aktetassen ontbreekt echter ieder spoor. Zit het door mij gewenste voorwerp in een van de tassen?’

‘Waarom zou ik je dat vertellen?’

‘Omdat ik uw miserabele leven kan redden.’

Hij kon niet ontkennen dat hij graag zou blijven leven. Maar belangrijker nog: 'En Clara?'

'Ik kan haar ook redden.'

Met zijn armen achter de rug stak Mussolini zijn kin vooruit in de voor hem vertrouwde schuine hoek. Een houding die hem aangenaam was. Toen beende hij heen en weer over de vloer en zijn laarszolen schraapten over het korrelige steen. Voor het eerst sinds lange tijd voelde hij kracht tot in zijn botten stromen.

'*De illustere orde zal nooit vergaan,*' zei hij. '*Ze is als de deugd, het geloof zelve.* Is dat citaat juist?'

'Ja. De graaf van Marcellus sprak die woorden in een elegante toespraak voor de Franse Kamer van Afgevaardigden.'

'Naar ik mij herinner probeerde hij een groot landgoed dat de Kroon van de hospitaalridders had geconfisqueerd terug te krijgen. Hij faalde, maar wist wel een verklaring van soevereiniteit te bemachtigen, waarmee de ridderorde een zelfstandig staatje in Frankrijk werd.'

'En we zijn niet vergaan,' zei de man.

'Tot mijn grote geluk.' Hij wierp een felle blik op zijn bezoeker. 'Haal me weg bij deze partizanen en dan praten we over de *Nostra Trinità*.'

De man schudde zijn hoofd. 'Misschien ontgaat u de ernst van de situatie. U bent een verdoemde man die op de vlucht sloeg met elke lire en gram goud die u kon stelen.' Hij zweeg. 'Die poging is helaas mislukt. Ze komen u vermoorden. Ik ben uw enige hoop. U kunt nergens mee onderhandelen, behalve mij exact geven wat ik verlang.'

'In die twee aktetassen heb ik correspondentie,' bracht Mussolini naar voren, 'waarvan de Britten niet zouden willen dat ze openbaar wordt.'

De man haalde zijn schouders op. 'Dat is hun probleem.'

'Denk je eens in wat de ridders met zulke belastende informatie kunnen doen.'

'We onderhouden prima banden met Londen. Ik wil alleen de ring en de door u gestolen documenten.'

'De ring? Dat is slechts een stukje metaal.'

De officier hield een hand omhoog. 'Voor ons is het veel meer dan dat.'

Mussolini schudde zijn hoofd. 'Jullie ridders zijn niet meer dan paria's. Verdreven uit Jeruzalem, Cyprus, Rhodos, Rusland, Malta, en nu zitten jullie opeengehoopt in twee palazzi in Rome, wanhopig terugverlangend naar lang vergane glorie.'

‘Dan hebben we iets gemeen.’

Hij grijnsde. ‘Dat is zo.’

Door het open raam klonk buiten het geronk van een automotor.

Zijn bezoeker hoorde het ook.

‘Ze zijn er,’ zei de man.

Een plotse onverzettelijkheid welde op in Mussolini, versterkt door het feit dat hij had bereikt wat Heilige Roomse Keizers, Napoleon, zelfs Hitler nooit was gelukt.

De paus verslaan.

Dat deze afgezant hier kwam bedelen was concreet bewijs van zijn overwinning.

‘Vraag Pius XII maar hoe het voelde om voor mij te knielen.’

‘Ik betwijfel of dat is gebeurd.’

‘Misschien niet letterlijk, maar figuurlijk ging hij op de knieën. Hij wist wat ik zijn geliefde Kerk kon aandoen. Wat ik nog steeds kan aanrichten.’

Het verklaarde waarom het Vaticaan zich nooit openlijk had verzet tegen Mussolini's staatsgreep. Zelfs nadien had hij de totale macht weten te behouden, terwijl de Katholieke Kerk zich in stilte bleef hullen en haar enorme invloed nooit aanwendde om het Italiaanse volk tot een opstand te bewegen. In het verleden was geen koning, koningin of keizer zo fortuinlijk geweest.

Mussolini wees naar de ring. ‘Net als jij ontleen ik mijn kracht aan Constantijn de Grote. Alleen hij en ik slaagden waar alle anderen faalden.’

Buiten hoorde hij de auto arriveren en portieren dichtslaan toen mensen uitstapten.

‘Zeg tegen je grootmeester dat hij spijt zal krijgen dat hij mij niet heeft gered,’ zei Mussolini.

‘U bent een dwaas.’

Hij rechtte zijn rug. ‘Ik ben Il Duce.’

De man in het Duitse uniform leek onaangedaan, schudde alleen zijn hoofd en nam afscheid met: ‘Vaarwel, grote leider.’

De afgezant vertrok.

Mussolini hield zijn rug recht en keek uitdagend naar de open deur. Hoeveel manschappen had hij de dood in gestuurd? Duizenden? Eerder tienduizenden. Nu begreep hij hoe hulpeloos ze zich voelden op het moment van sterven.

Voetstappen bonkten de trap op.

Een nieuwe man betrad de ruimte – een pezige kerel, donkere ogen, een donker gemoed – met een machinegeweer. ‘Ik kom u vrijlaten.’

Hij geloofde er niets van, maar speelde het spel mee. ‘Wat een geluk.’

‘We moeten gaan. Nu.’

Clara kwam de kamer in, liep naar het bed en zocht tussen de dekens.

‘Wat zoek je?’ vroeg de man.

‘Mijn directoire.’

‘Laat die onderbroek. Daar is geen tijd voor. We moeten vertrekken.’

Mussolini pakte haar zacht bij de arm en gebaarde dat ze moesten gaan. Besepte Clara wel wat er stond te gebeuren? Hij betwijfelde dat, want ze leek, zoals altijd, meer bezorgd om hem dan om zichzelf.

Ze daalden af naar de begane grond, verlieten het huis en klommen op de achterbank van een gammele Fiat. Er zat al een chauffeur achter het stuur. De man met het machinegeweer stapte niet in, maar bleef op de rechtertreep plank staan en hield zijn wapen op hen gericht.

De auto knarste langzaam naar beneden over de steile weg richting het dorp. Achter hen liepen de twee bewakers van de afgelopen nacht. Gezamenlijk gingen ze stapvoets een haarspeldbocht door, maar op het volgende rechte stuk meerderde de Fiat snelheid, de banden ruisend over het natte asfalt. De man op de treeplank beval de chauffeur te stoppen, recht tegenover een ijzeren hekwerk naast de smalle, glooiende weg. Het zo’n vijf meter brede hek versperde een oprit en hing tussen twee grote, hoekige betonpalen, met aan weerszijden stenen muren op borsthoogte, bekroond met groen, die een ronding maakten.

De kerel met het machinegeweer sprong van de treeplank en opende de portieren. De bestuurder stapte uit. Er werden meer bevelen geschreeuwd en de twee bewapende bewakers namen hun posities in – de een hoger en de ander lager op de weg. De bomen en een scherpe bocht hielden alles buiten het zicht van de huizen beneden in Azzano.

‘Uitstappen!’ klonk het.

Op Clara’s gezicht verscheen een doodsbanige uitdrukking; haar ogen schoten heen en weer als een verschrikt musje.

Mussolini steeg uit.

Ze volgde hem.

‘Daarheen!’ commandeerde de man, en hij wenkte met de geweerloop naar het ijzeren hek.

Mussolini beende naar de muur en ging ertegenaan staan. Clara voegde zich aan zijn zijde. Hij zou niet dezelfde fout maken als gisteren. Hij zou geen angst tonen. Wanneer ze verhalen optekenden over wat er nu ging gebeuren, zouden ze moeten liegen om hem als een lafaard af te schilderen.

‘Benito Mussolini. Je bent schuldig bevonden aan oorlogsmisdaden. Het doodvonnis wordt voltrokken als gerechtigheid voor het Italiaanse volk.’

‘Nee. Dat kan niet!’ schreeuwde Clara. ‘Dit kunnen jullie niet doen.’ Ze klampte zich vast aan Mussolini’s arm.

‘Ga bij hem weg!’ riep de man. ‘Verdwij, of sterf ook.’

Ze vluchtte echter niet en de man haalde de trekker over.

Maar er gebeurde niets.

De agressor morrelde aan de grendel om het machinegeweer te deblokken. Clara sprong met een gil naar voren en greep met beide handen de geweerloop.

‘Je kunt ons niet zomaar vermoorden,’ krijste ze.

‘Geef me een wapen!’ riep de man.

Een van de bewakers kwam aangerend en wierp hem een machiepistool toe. De man liet het door Clara vastgehouden geweer los en ving het hem toegeworpen alternatief op.

Mussolini besefte dat dit zijn moment was.

Nieuwe kracht vervulde hem.

Hij maakte geen aanstalten om te vluchten of zich te verzetten.

In plaats daarvan gooide hij zijn uniformjasje open en zette zijn borst vooruit als de boeg van een schip. Achter de drie mannen die hem hadden meegenomen naar deze executieplaats, zag hij dat de Maltezer ridder in het Duitse uniform over de weg kwam aanlopen. Nonchalant. Zonder haast. Niet gehinderd door de drie partizanen. De geüniformeerde man stopte en nam het tafereel in ogenchouw. Mooi. Laat hem hiervan getuige zijn.

‘*Magnus ab integro saeculorum nascitur ordo*,’ riep Mussolini uit.

Hij betwijfelde of een van deze dwazen Latijn sprak.

Alleen de ridder zou het begrijpen.

De grote orde der eeuwen is herboren.

Het machinepistool ratelde.

Clara werd als eerste geraakt en viel op de grond. Haar zien sterven was hartverscheurend. Meer kogels kwamen zijn kant op. Drie troffen hem in zijn maagstreek. Nog eens vier in zijn benen. Zijn knieën bezweken en hij zakte onderuit.

Zijn ogen staarden naar de Maltezer ridder en hij verzamelde zijn laatste beetje kracht om te zeggen: 'Dit... is niet... voorbij.'

Bloed gulpte uit zijn mond.

Zijn linkerschouder kantelde en hij viel neer op de natte keien. Hij staaarde omhoog naar de bewolkte hemel, nog altijd in leven. De geur van cordiet hing zwaar in de vochtige lucht. Een van de bewakers boog zich over hem heen en richtte de loop van zijn geweer naar beneden.

Mussolini concentreerde zich op de zwarte stip.

Als een punt aan het eind van een zin.

Het wapen vuurde.

HET HEDEN

1

Dinsdag 9 mei
Comomeer, Italië
08.40 uur

Cotton Malone bestudeerde de executieplaats.

Op 28 april 1945, even na vier uur 's middags, waren Benito Mussolini en zijn minnares Claretta Petacci doodgeschoten op slechts een paar passen van waar hij nu stond. In de loop der decennia was de ingang tot Villa Belmonte, gelegen naast een smalle weg die steil opliep vanaf Azzano, een kleine kilometer lager, uitgegroeid tot een bedevaartsoord. Het ijzeren hekwerk, de lage muren, zelfs de gesnoeide heggen waren er nog. De enige verandering met vroeger was dat er links van het hek een houten kruis aan het steen was bevestigd, waarop de naam en sterfdatum van Mussolini stonden. Aan de andere kant zag Cotton nog een toevoeging: een houten kastje waarin, achter glas, de foto van Mussolini en Claretta prijkte. Boven het kruis hing een grote krans verse bloemen aan het hek, voorzien van een lint met *EGLI VIVRÀ PER SEMPRE NEL CUORE DEL SUO POPOLO*.

Hij zal altijd voortleven in de harten van het volk.

Beneden in het dorp was hem verteld waar hij de villa kon vinden. Het verwonderde hem dat de dictator nog altijd werd herdacht, gezien de meedogenloze reputatie van de man en het feit dat er sinds diens dood al zo veel tijd was verstreken.

Mussolini had in zijn nadagen vreselijk in de knel gezeten.

Zijn verslagen Italië brokkelde zienderogen af. De Duitsers trokken zich ijlings terug. Partizanen kwamen in horden uit de heuvels. De geallieerden stoomden hard op vanuit het zuiden en bevrijdden de ene

stad na de andere. Alleen het noorden en Zwitserland boden de mogelijkheid van een toevluchtsoord.

De geschiedenis bepaalde anders.

Cotton stond in de koelte van een mooie lenteochtend.

Gisteren had hij vanaf Kopenhagen een middagvlucht naar de luchthaven Milaan Malpensa genomen, waarna hij in een gehuurde Alfa Romeo noordwaarts naar het Comomeer reed. Hij had zich de luxe veroorloofd van een sportwagen, want zeg eerlijk: wie rijdt er niet graag in een snelle bolide die, met 237 pk onder de motorkap, in vier seconden van nul naar honderd accelereert? Jaren geleden had hij Como eerder bezocht, tijdens een undercovermissie voor de Magellan Billet, en verbleven in de magnifieke Villa d'Este, een van 's werelds beste hotels. Deze keer zou de accommodatie lang niet zo luxueus zijn.

De Britse inlichtingendienst had hem als freelancer ingehuurd voor een speciale opdracht. Hij moest contact leggen met een Italiaanse antiekdealer die recent op de radar van MI6 was verschenen. Oorspronkelijk had het een simpele verkooptransactie moeten worden. Als eigenaar van een antiquariaat had Cotton de nodige expertise in het onderhandelen over oude, zeldzame geschriften. Maar gisteravond was er nieuwe informatie opgedoken, die leidde naar de plaats waar de items mogelijk werden bewaard, dus was de taakomschrijving gewijzigd. Als de informatie correct bleek, moest hij de papieren stelen.

Cotton wist hoe het werkte.

Tot gisteren was kopen de enige optie voor MI6, maar daarmee liet je veel te veel sporen achter. Als je je iets kon toe-eigenen zonder te betalen, was dat de slimste manier om het te doen. Temeer daar hetgeen waar ze op uit waren niet legaal toebehoorde aan de Italiaan die het te koop aanbood.

Cotton maakte zich geen illusies.

Zijn twaalf jaar als geheim agent bij de Magellan Billet, gevolgd door jaren freelancewerk voor verschillende inlichtingendiensten, had hem harde lessen bijgebracht. Hij wist dat ze hem betaalden om een klus te klaren én de bak in te draaien mocht er iets misgaan. Dat gaf genoeg motivatie om geen fouten te maken.

Het hele verhaal fascineerde hem echter.

In augustus 1945 was Winston Churchill, onder de schuilnaam kolonel Warden, in Milaan aangekomen. Schijnbaar had hij besloten vakantie te

houden aan de oevers van de meren Como, Garda en Lugano. Op zich geen slecht besluit, want mensen zochten al eeuwenlang de rust op van de kristalheldere alpenmeren. Het gebruik van een schuilnaam zorgde voor enige privacy, hoewel Churchill tegen die tijd niet meer de gevierde Britse premier was, nadat hij een gevoelige nederlaag had geleden bij de verkiezingen.

Na aankomst in Milaan bezocht Churchill eerst het kerkhof waar Mussolini haastig was begraven. Hij had minutenlang, met zijn hoed in de hand, aan het graf gestaan. Merkwaardig, omdat de overledene een brute dictator en vijand in de oorlog was geweest. Vervolgens was Churchill naar het noordelijke Como gereisd, waar hij zijn intrek nam in een villa aan het meer. In de daaropvolgende weken had de lokale bevolking hem zien tuinieren, vissen en schilderen. Destijds dacht niemand er al te veel over na, maar decennia later namen historici de reis kritisch onder de loep. De Britse inlichtingendienst wist natuurlijk al lang wat Churchill daar hoopte te vinden.

Brieven.

Tussen hem en Mussolini.

De briefwisseling maakte deel uit van een verzameling documenten, opgeborgen in twee aktetassen, die na Mussolini's arrestatie op 27 april 1945 verloren was gegaan. Er gingen geruchten dat de partizanen de papieren in beslag hadden genomen. Sommigen beweerden dat ze aan de communisten waren overgedragen, terwijl anderen naar de Duitsers wezen. Volgens één theorie lagen ze begraven in de tuin van de villa die Churchill had gehoord.

Niemand kon het met zekerheid zeggen.

Maar in augustus 1945 had iets Churchill ertoe genoodzaakt zich er persoonlijk mee te bemoeien.

Cotton stapte weer in de Alfa Romeo en vervolgde zijn rit over de steile weg. De villa waar Mussolini en zijn minnares hun laatste nacht hadden doorgebracht moest hier nog altijd ergens in de omgeving staan. Hij had de vele tegenstrijdige verklaringen gelezen over wat er die noodlottige zaterdag was gebeurd. De details ontglipten de historici tot dusverre. Vooral de naam van Mussolini's beul was gehuld in de nevelen der tijd. Diverse mannen hadden uiteindelijk de eer opgestreken, maar niemand wist zeker wie de trekker had overgehaald. Een nog groter mysterie was de vraag wat er met het goud, de juwelen,

biljetten en documenten die Mussolini wilde meenemen naar Zwitserland was gebeurd. De meesten waren het erover eens dat de schat deels in het meer was gedumpt, omdat de plaatselijke vissers later, na de oorlog, soms goud boven water haalden. Maar net als met de documenten kwam er nooit een beduidende vondst aan het licht. Tot twee weken geleden, toen de Britse ambassade in Rome een e-mail ontving, met als bijlage een gescande brief.

Van Churchill aan Mussolini.

Er volgden meerdere berichten, met nog eens vier afbeeldingen.

De Britse geheime dienst had geen aankoopprijs voor de vijf brieven afgesproken, maar Cotton vijftigduizend euro betaald voor zijn reis naar Como, onderhandelingstalent, en de veilige terugkeer van alle vijf de epistels.

De door hem gezochte villa stond hoog op een heuvel, net opzij van de weg die doorliep naar de Zwitserse grens, zo'n tien kilometer verderop. Overal verrezen de bossen waar de partizanen zich in de oorlog hadden verscholen om een aanhoudende guerrillaoorlog te voeren tegen zowel de fascistische als de Duitsers. Hun heldendaden waren legendarisch geworden en bekroond door de onverwachte arrestatie van Mussolini zelf.

Voor Italië eindigde de Tweede Wereldoorlog hier.

De villa was een opmerkelijke rechthoek bestaande uit drie verdiepingen. Het gele kalksteen zat onder de schimmelplekken en tussen de hoge bomen was een leien dak zichtbaar dat afliep. De talrijke vensters ving de volle gloed van de ochtendzons en de gele muren leken in het stralende licht te verbleken. Twee witte porseleinen hazewinden flankerden de hoofdingang. De goed onderhouden tuin had cipressen en vormstruiken, die allebei verplicht leken voor een villa aan het Comomeer.

Cotton parkeerde voor het huis en stapte buiten een diepe stilte in.

Het heuvellandschap rees hoger achter de villa, waar de weg verder naar boven kronkelde. In het oosten zag hij, door meer bomen met ontluikend lentegroen, de donkerblauwe vlek van het meer, misschien achthonderd meter ver en een kwart van die afstand lager. Boten voeren stil heen en weer over het spiegelende oppervlak. De lucht was op deze hoogte merkbaar koeler en uit de naburige tuin dreef de geur van blauweregen.

Hij keek naar de voordeur en was onmiddellijk op zijn hoede.

Het dikke houten paneel hing gedeeltelijk open.

Witte kiezels knerpten onder zijn voeten toen hij de oprit overstak en twijfelend voor de villa bleef staan. Hij gaf het hout een duwtje en de deur zwaaide open, maar hij bleef aan zijn kant van de drempel. Er ging geen elektronisch alarm af. Niemand verscheen. Hij zag echter meteen het lichaam op de terrazzovloer liggen, languit met het gezicht omlaag, en het karmozijnrode bloed dat langs de ene kant droop.

Cotton droeg geen wapen bij zich. Volgens zijn informatie zou er niemand thuis moeten zijn; de eigenaar zou tot laat in de middag wegblijven. MI6 had niet alleen de e-mails naar de bron kunnen traceren, maar ook een vluchtig dossier over de potentiële verkoper samengesteld. Niets aan de man leek erop te wijzen dat hij een gevaar vormde.

Hij betrad uiteindelijk de villa en voelde de pols van het lichaam.

Geen hartslag.

Hij keek in het rond.

De ruime kamers waren charmant ingericht, de behangen muren verfraaid met reusachtige olieverfschilderijen, donker van ouderdom. De geur van muffe bloemen, kaarsvet en tabak hing in de lucht. Hij zag een groot walnoten bureau, een harmonium van rozenhout en met brokaat gestoffeerde banken en stoelen. Tegen de muren stonden grote vitrinekasten met sierlijk inlegwerk, de ene kast na de andere, boordevol uitgestalde objecten zoals in een museum.

Maar alles was overhoopgehaald.

Laden staken half uit het bureau, schots en scheef; op de planken was het een rommeltje; een paar ruiten van vitrinekasten waren verbrijzeld; stoelen lagen ondersteboven, sommige zittingen opengereten. Zelfs gordijnen waren van hun roede gerukt en in kreukelige hopen achtergelaten.

Iemand had duidelijk naar iets gezocht.

Alleen een papegaai in een vergulde kooi, die op een marmeren sokkel had gestaan, verbrak de stilte. De kooi lag gedeukt op de vloer, naast de omgevallen sokkel, en de vogel maakte luide, opgewonden kreten.

Cotton draaide het lichaam en zag twee kogelwonden. Het slachtoffer was midden of eind veertig, met donker haar en gladgeschoren. De eigenaar van de villa was ongeveer van dezelfde leeftijd, maar dit lijk voldeed niet aan het signalement.

Er klonk gekletter.

Hard en luid.

Vanaf boven.

Gevolgd door zwaar gestommel.

Er was nog iemand hier.

De geheime bergplaats die Cotton zocht bevond zich op tweehoog, dus klom hij over de trap naar de eerste overloop en daarna verder omhoog. Een tapijtloper op de stenen treden dempte zijn leren schoenzolen, zodat er geen geluid klonk dat zijn komst zou kunnen verraden. Op de tweede verdieping hoorde hij meer commotie, alsof een zwaar meubelstuk tegen de vloer sloeg. Wie er ook aan het zoeken was, hij of zij leek niet bedacht op andere indringers.

Om de situatie in te schatten, besloot hij een kijkje te nemen.

Hij sloop voorwaarts.

Een smalle groene looper strekte zich uit over het midden van de houten gangvloer. Aan het uiteinde liet een halfgeopend raam de ochtendzon en een briesje binnen. Hij bereikte de kamer waaruit het lawaai kwam, dezelfde kamer waarnaar hij op zoek was. Wie hem voor was geweest, moest goed geïnformeerd zijn. Hij stopte voor het open deurgat en waagde een blik om de hoek.

En zag een grote beer.

Minstens een paar honderd pond.

Een omgevallen vitrinekast was kennelijk de oorzaak van de klap die Cotton had gehoord. Het dier was op strooptocht door het huis, stootte allerlei spullen van tafels en besnuffelde wat op de vloer kletterde. De beer stond voor een van de twee halfopen vensters, met zijn achterwerk naar Cotton gekeerd.

Hij moest hier wegwezen.

Het dier stopte met foerageren, hief zijn kop en snoof.

Geen goed teken.

De beer had zijn geur opgevangen en draaide zich, met een snuivende grom, naar hem toe.

Hij had een fractie van een seconde om een besluit te nemen.

Normaal gesproken moest je bij beren geen stap verzetten en ze blijven aanstaren. Zo luidde tenminste het advies. Maar dat was duidelijk bedacht door mensen die er nooit een van zo dichtbij hadden gezien. Moest hij terugrennen naar de trap? Of vluchten naar de kamer aan de

overkant van de gang? Eén uitglijder op weg naar de begane grond en de beer zou hem vast en zeker inhalen. De tegenoverliggende kamer dus. Hij schoot naar links en betrad de ruimte, net toen het dier, verrassend snel voor zijn omvang, naar voren stormde. Hij sloeg de deur dicht en stond in een slaapkamer, met in de ene hoek een grote porseleinen kachel. Ook hier zag hij in de buitenmuur twee halfopen vensters, die uitkeken op de achterkant van de villa.

Hij had een moment bedenktijd nodig.

Maar de beer had andere ideeën.

De deur bezweek met een splinterend gekraak.

Hij holde naar een venster en wierp een blik naar buiten. De val bedroeg ruim negen meter. Minstens een verstuikte enkel, misschien een botbreuk of erger. Na een aarzeling in de deuropening liet de beer een luid gebrul horen.

Wat de doorslag gaf.

Net onder het raam liep een richel van zo'n twintig centimeter breed. Genoeg om op te staan. Hij klom naar buiten, met zijn handen plat tegen het warme steen en zijn rug strak tegen het huis. De beer kwam op het raam af stormen, stak zijn harige kop naar buiten en haalde uit met een poot vol scherpe klauwen.

Schuifelend manoeuvreerde Cotton zich buiten het bereik van de doodelijke klauwen. Hij betwijfelde of het dier hem achterna zou klimmen.

Maar dit loste het probleem niet op.

Wat nu?

Van Steve Berry verschenen bij De Fontein:

- De Amberzaal* (2004)
- De Romanov voorspelling* (2005)
- Het derde geheim* (2006)
- De erfenis van de Tempeliers* (2007)
- De Alexandrië-connectie* (2008)
- Het Venetiaans bedrog* (2009)
- Het geheim van de kathedraal* (2010)
- Het complot van Parijs* (2011)
- De tombe van de keizer* (2012)
- Het Columbus mysterie* (2013)
- De Jefferson code* (2014)
- Het Koningsbedrog* (2015)
- De Lincoln mythe* (2016)
- Het patriottenspel* (2017)
- De veertiende kolonie* (2018)
- De verdwenen orde* (2019)
- Het pionnenspel* (2020)
- Het Maltadocument* (2021)
- Het Warschau-protocol* (2022)
- Het geheim van Gent* (2022)

Eerste druk april 2021

Derde druk, eerste in deze uitgave, januari 2023

Oorspronkelijke titel *The Malta Exchange*

Oorspronkelijke uitgever Minotaur Books, New York

Copyright © 2019 by Steve Berry

The moral right of the author of this work has been asserted in accordance with the Copyright,

Designs and Patents Act 1988

Copyright © 2021, 2023 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht

Vertaling Gert-Jan Kramer

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagillustratie © Thomas J. K. Lee / Arcangel

Opmaak binnenwerk V3-Services v.o.f., Baarn

ISBN 978 90 261 6473 6

ISBN e-book 978 90 261 4863 7

ISBN luisterboek 978 90 261 6037 0

NUR 332

www.uitgeverijdefontein.nl

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle personen in dit boek zijn door de auteur bedacht. Enige gelijkenis met bestaande – overleden of nog in leven zijnde – personen, anders dan die in het publieke domein thuishoren, berust op puur toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.